

Ἐλεύθερη πληροφόρηση

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Μητροπολίτης Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἀριθμός φύλλου 97

16 Νοεμβρίου 2002

Αὐτάρκεια ἢ εὐμάρεια;

Μοναδικό ὄραμα, μονοσήμαντη ἐπαγγελία καί μονότροπος ἀγώνας, σέ τοῦτες τίς καυτές μέρες τῆς ἱστορίας, εἶναι ἡ εὐμάρεια. Ἡ ἄμετρη ἀπόκτηση ὑλικῶν ἀγαθῶν. Ἡ χαρά τοῦ πλούτου. Ἡ πλησμονή τῆς γεύσης. Ἡ πολιτογράφηση στό βασίλειο τῆς ἀταλάντευτης ἄνεσης. Καθὼς ἡ εὐρηματικότητα καί ἡ παραγωγή τῆς τεχνολογίας κεντρίζουν ἀκατάπαυστα τὴν περιέργεια καί καθὼς ἡ διαφήμιση καί ἡ προσφορά τοῦ ὁργανωμένου ἐμπορίου ἐρεθίζουν τὴν ἐπιθυμία, ἠρσκόμαστε ὅλοι μας, μόνιμα, κυριευμένοι ἀπὸ τὸ τεχνητὸ σύνδρομο τῆς στέρησης καί κάνουμε ἀγώνα-σκληρὸ καί συχνά αὐτοκαταστροφικὸ-νὰ συλλέξουμε περισσότερο πλοῦτο καί νὰ ἀνεβάσουμε ψηλότερα τὸ δείκτη τῆς εὐημερίας μας. Τὰ «χρήσιμα» καί τὰ «ἄρκετά» μᾶς φαίνονται λίγα. Τὰ «ἀπαραίτητα», γιὰ τὴ συντήρηση καί γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητος, ἐμφανίζονται, στὴν προοπτικὴ μας καί στὴν τέχνη τῆς διαφήμισης, σάν «δεδομένα» λιμοκτονίας.

Ετσι, ὅχι μονάχα στὰ μεγάλα διαμερίσματα τοῦ πλανῆτη, πού ἡ διεφθαρμένη πολιτικὴ καί ἡ ἐμπορικὴ σκοπιμότητα τὰ καταδικάζουν στὴν πείνα καί στὴν ἐξαθλίωση, ἀλλὰ καί στίς χῶρες τῆς ἀτέρμονης ἀνάπτυξης καί τῆς πλησμονῆς τῶν ἀγαθῶν, καλλιεργεῖται τὸ αἰσθημα τῆς ἀνεπάρκειας καί ἡ ὁρμή γιὰ μετοχή στό παιχνίδι τῆς ὑπερκατανάλωσης. Τὰ θησαυρισμένα ἀγαθὰ τῆς χτεςινῆς παραγωγῆς συμπιέζονται στό σεντούκι τῆς ἀσημαντό-

τητας. Καί τά φανταχτερά δημιουργήματα τῆς σημερινῆς τεχνολογίας ἀποκτοῦν τήν ποιότητα καί τή γοητεία τοῦ μοντέρνου καί τοῦ ἀπαραίτητου.

Τό θέμα εἶναι μεγάλο. Μέ προεκτάσεις καί μέ διακλαδώσεις. Πρόβλημα γιά τήν ἀνθρώπινη ὑπαρξη. Καί ἐρωτηματικό γιά τήν πραγματική ἤ γιά τήν ἀπαξιωτική ποιότητα τῶν καθιερωμένων στόχων. Ὑποκατανάλωση σηματοδοτεῖ πραγματική ἀνάπτυξη; Ὑποκαθημερινή δοκιμή τῆς ἀπόκτησης καί τῆς ἀλλαγῆς ὑπερνικάει τό καταλυτικό αἶσθημα τοῦ κορεσμοῦ καί τῆς βαρυστημάρας καί γεμίζει τήν καρδιά μέ ἱκανοποίηση καί εὐτυχία; Ὑποκαθημερινή καί ἐναγώνια κούρσα στή σκυταλοδρομία τῆς οἰκονομικῆς ὑπεροχῆς καί τῆς ἐπίδειξης τοῦ ἀποκτημένου πλούτου εἶναι χωρίς συνέπειες στή βιολογική καί στήν πνευματική ἀνέλιξη τῆς προσωπικότητας; Δέν αὐξάνει τόν κόπο; Δέν προκαλεῖ τήν ἐξάντληση καί τήν κατάρρευση; Δέν ὁδηγεῖ μιά ὥρα νωρίτερα στόν ἀνοιχτό λάκκο τοῦ τάφου; Πολλά τά ἐρωτήματα. Φειδωλές καί χωρίς τήν ἀπαραίτητη πειθώ οἱ ἀπαντήσεις.

Στήν Καινή μας Διαθήκη, στόν ὁλοκάθαρο καθρέφτη τῆς ἁπείρης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί τῆς πρωτογενοῦς προβληματικῆς τῆς ἀνθρώπινης φύσης μας, ὑπάρχει ἓνας ἄλλος ὅρος, μιά ἄλλη προοπτική, πού δέν ἀποστερεῖ τόν ἄνθρωπο ἀπό τά ἀγαθά τῆς Δημιουργίας, ἀλλά καί δέν τόν ἀγχώνει, σέ βαθμό, πού νά τόν στίβει καί νά τόν ξαποστελέει στό μνήμα. Πρόκειται γιά τήν «αὐτάρκεια». «Ἔστι πορισμός μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας» (Α' Τιμοθ. στ' 6). Ἡ «εὐσέβεια» εἶναι θησαύρισμα. Πνευματικός πλοῦτος. Καί ὅταν συνοδεύεται ἀπό τήν «αὐτάρκεια», γίνεται τρόπος ζωῆς, ἱκανός νά πληρώσει τήν καρδιά μέ ἱκανοποίηση καί νά ἐξασφαλίσει τήν εὐχέρεια στό μεγάλο ἔργο καί στήν προσφορά τῆς ἀγάπης.

Η «αὐτάρκεια» δέν εἶναι στέρξη. Ἀλλά δέν εἶναι καί σπάταλη χρήση τῶν ὕλικων ἀγαθῶν. Δέν εἶναι αὐτοπροσδιορισμός στή φτώχεια καί στήν πείνα. Ἀλλά δέν εἶναι καί ἀγχώδης ἐνασχόληση μέ τόν ἄμετρο πλουτισμό, μέ τήν ἀρρωστημένη εὐμάρεια, μέ τήν πρόσδεση τῆς προσωπικότητας στό ἄρμα τῆς ὑπερκατανάλωσης. Εἶναι νηφαλιότητα. Μέτρο στήν ἀπόκτηση καί στήν κατανάλωση. Σεβασμός στό Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, πού σκορπίζει τά ὕλικά ἀγαθά στό σύνολο τῆς ἀνθρωπότητας. Πρόνοια γιά τοὺς σύγχρονους, πού στεροῦνται καί βασανίζονται καί γιά τίς διάδοχες γενιές, πού δικαιοῦνται νά μετᾶσχουν, ἰσότιμα μέ μᾶς, στήν τράπεζα τῶν θείων δωρημάτων. Ἡ αὐτάρκεια εἶναι «ἐλλογή» χρήση. Πληρότητα. Χαρά. Καί, ταυτόχρονα, σεβασμός στό Δημιουργό καί στή Δημιουργία. Ἐπιδίωξη καί ἐμπειρία ξένη πρὸς τή σύγχρονη ψυχολογία, πού τήν αἰχμαλώτισε ἡ «εὐμάρεια». Ἀλλά ἡ μόνη, πού ἐλευθερώνει τόν ἄνθρωπο καί τόν ἀνυψώνει σέ ἀξίωχο διαχειριστή τῶν δωρημάτων τοῦ Θεοῦ.

Ἱερώνυμος Κοτσώνης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀγάπης

τά ἄδυτα τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου καί στά ἀπύθμενα βάθη τῆς ἑλληνικῆς αὐτοσυνειδησίας ἀκούστηκε ἔντονος ὁ χτύπος μιᾶς καρδιάς, πού ἀναμετάδινε τό ἐνθουσιαστικό στοιχείο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Μαρτύρων καί τοὺς ἀνύσταχτους μόχθους τῶν Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ καρδιά αὐτή, μέ ὅλο τό θησαύρισμά της καί τόν ἀγιοπνευματικό τόνο τῶν παλμῶν της, θρονιάστηκε πρὶν μερικά χρόνια στὴν ἀγκαλιά τοῦ Θεοῦ. «Ἐνθα ὁ τῶν ἑορταζόντων ἦχος ὁ ἀκατάπαυστος». Συνέχισε, ὅμως, νά ἀκούγεται ἀνάμεσά μας ὁ χτύπος της στό ρυθμό τῆς γνήσιας ἐκκλησια-

στικῆς διακονίας καί τῆς ἀκόρεστης ἀγάπης.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος εἶναι πιά ἱστορία. Ἀλλὰ μιά ἱστορία πού συνεχίζει νά προκαλεῖ καί νά προσκαλεῖ. Ἐνα πέρασμα, πού ἄφησε πίσω του βαθιὰ τυπώματα. Καί δέν ἀφήνει περιθώρια καί δυνατότητες σ' ἐκείνους πού ἔχουν συμφέρον νά τὰ ἐπικαλύψουν.

Ἡ δική μας γενιά τόν γνώρισε καί τόν παρακολούθησε. Στούς ὁραματισμούς του καί στοὺς ἀγῶνες του. Στούς ἀποστολικούς μόχθους του καί στίς πικρίες του.

Οἱ γενιές πού ἔρχονται νά ἐνσωματωθοῦν στὸν κόσμο τῆς ἑλληνικῆς

ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ
14 ΧΡΟΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ

Ἐκκλησίας θά γυρίσουν μέ πολλή δίψα καί λαχτάρια στά κιτρινισμένα φύλλα τῆς ἱστορίας. Γιά νά χαροῦν καί νά διδαχθοῦν ἀπ' τή ζωή καί τά ποιμαντικά ἀνοίγματα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου Κοτσώνη, πού στήν ἐποχή του στάθηκε πατέρας καί ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλά στή συνείδηση τοῦ πιστοῦ λαοῦ ἐγγράφηκε σάν πατέρας καί δάσκαλος τῆς Οἴκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας.

Δέν θά ἦταν ὀλοκληρωμένη ἐπιτέλεση χρέους, ἂν ἐξαντλούσαμε τήν ἀναφορά μας στό σεπτό πρόσωπό του, προσπαθώντας ἀπλῶς νά ζωηρέψουμε τίς μνήμες. Ἄν μόνο ξεδιπλώναμε πανοραμικά τό φωτεινό παράδειγμα καί τό καταπληκτικό ἔργο, πού ἄφησε πίσω του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος. Κι ἂν, μετά ἀπό αὐτή τή σύντομη ἀναδρομή, νοιώθαμε τήν ψυχή μας γεμάτη μόνο ἀπό δέος καί ἀπό εὐγνωμοσύνη.

Ὅλα αὐτά τά αἰσθήματα, γεννήματα καλλιεργημένων ψυχῶν, δέν ἐξαντλοῦν τή δική μας ἀνταπόκριση στό δικό του μόχθο.

Χρέος μας νά τόν ἀντικρύσουμε μέ ἀγάπη, ἀλλά καί μέ αἰσθήματα συντριβῆς καί μετάνοιας.

Τόν Ἱερώνυμο τόν ἀναγνωρίσαμε σάν τόν Ἀρχιεπίσκοπο τῶν μεγάλων ὀραματισμῶν καί τῆς ἀκάματης δραστηριότητος, ἀλλά δέν τόν συνοδεύσαμε στό ἀνηφορικό καί τραχύ μονοπάτι τῆς προσφορᾶς του καί δέν σταθήκαμε πλάϊ του μέ τή θερμότη-

τα τῆς πηγαίας εἰλικρίνειας στίς ὥρες τῆς πολλῆς δοκιμασίας του. Ἡ παραπληροφόρηση μᾶς πλάνησε. Τά συνθήματα τῶν ἀθέων μπῆκαν στό στόμα μας καί ἀναμεταδόθηκαν ἀπ' τά χεῖλη μας. Ἡ ὁρμή ἐκείνων, πού εἶχαν κάθε λόγο νά μειώσουν τήν Ἐκκλησία ἢ νά τήν ἀπομυζήσουν σάν προσωπική πηγὴ πλουτισμοῦ, μᾶς παρέσυρε. Καί σταθήκαμε μουδιασμένοι ἢ διστακτικοί μπροστά στήν προσωπικότητα, πού σάν ἀναμμένη λαμπάδα δαπανήθηκε, σκορπώντας φῶς «εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου».

Τώρα, πού ὁ Ἱερώνυμος εἶναι «χθές», εἶναι παρελθόν καί τό «σήμερα» μᾶς φορτίζει μέ τραγικές ἐμπειρίες, ἀνακαλύπτουμε, πῶς ἐκεῖνοι οἱ δισταγμοί μας ἦταν «συσχηματισμός» μέ τόν «κόσμο» καί διακρίνουμε, στό κάδρο τῆς ἱστορίας, τά γνήσια χαράγματα τῆς μεγάλης μορφῆς τοῦ Ἱερωνύμου Κοτσώνη.

Καί ἡ κατάθεση τῆς μετάνοιάς μας θά ἦταν ἡ προσφορά τοῦ γνησιότερου ἄνθους στή μνήμη του. Θά ἦταν προσέγγιση τῆς καρδιάς μας στήν καρδιά, πού δονήθηκε μέ τούς παλμούς τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. Λόγος εἰλικρίνειας καί εὐγνωμοσύνης σέ κείνον, πού λιτάνευσε, γιά μιά ὀλόκληρη ζωὴ τό Εὐαγγέλιο τῆς ἀγάπης καί προσφέρθηκε «*θυσία ζωσα, εὐάρεστος τῷ Θεῷ*».

Καίγοντας στό θυμιατήρι τῆς καρδιάς μας τό θυμίαμα αὐτῶν τῶν αἰσθημάτων, ἀποτολμοῦμε μιά συνοπτική παρουσίαση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ του ἔργου. Τῆς ἀφοσίωσής του

στό πρόσωπο του Ἑσταυρωμένου Κυρίου μας, πού μετουσιώθηκε σέ ἀκάματη καί πρωτότυπη ἐκκλησιαστική δραστηριότητα.

Ἀλλά πῶς νά δαμάσει κανεῖς καί νά φυλακίσει στά στενά περιθώρια τούς εὐρύτατους ὀραματισμούς, πού ἀγκάλιασαν τήν Ὁρθόδοξη Οἰκουμένη καί βυθίστηκαν μέ τό ἄρμα τῆς ἱεραποστολικῆς τόλμης στίς περιοχές, πού δέν ἄκουσαν ποτέ γιά τό Εὐαγγέλιο τοῦ Σταυροῦ καί τῆς ἀναστάσιμης εὐφροσύνης; Πῶς νά αὐτονομήσει σχεδιασμούς καί δραστηριότητες καί νά τά σκιαγραφήσει μέ δυό μολυβιές, ὅταν οἱ φαινομενικά αὐτοτελεῖς πρωτοβουλίες συμπλέκονται σέ μιά ἐνιαία καί καθολική προσφορά τῆς φλογισμένης ἀρχιεπισκοπικῆς καρδιάς κί ὅταν ἡ κάθε του προσπάθεια μπορεῖ νά καταστρωθεῖ σέ τόμο ὀλοκληρο μόχθου καί αἱματηρῶν θυσιῶν;

Οἱ ἱστορικοί, πού πονοῦν τήν Ἐκκλησία καί οἱ ρέκτες ποιμένες τῆς θά μιλοῦν σέ μακρό διάστημα χρόνου γιά τήν προσφορά τοῦ Ἱερώνυμου καί θά ἀντλοῦν ἐμπνεύσεις καί συγκροτημένα προγράμματα.

Ἐδῶ «ἄκρω δακτύλῳ» θά ἀγγίξουμε τήν ἱερή παρακαταθήκη τῆς προσφοράς του. Ἀλλά τό ἀγγίγμα αὐτό θά γίνει μέ τρεμάμενο χέρι ἀπ' τήν ἱερή συγκίνηση καί τό φόβο μήπως φθείρουμε τήν ὀλοκληρία τῆς.

Ἀναγκασμένοι νά ρίξουμε γρήγορες ματιές καί νά χαράξουμε λίγες ἀλλά ζωηρές πινελιές, ἀρχίζουμε ἀπ' τό τέλος τῆς σκιαγράφησης. Ἀπό κεῖνα

τά χρόνια τοῦ ἡλιοβασιλέματος, πού δέν ἦταν χρόνια ἀδράνειας ἀλλά περιόδος μεστή πνευματικῶν ζυμώσεων καί ἀγώνων.

Στό ἥσυχο ἐρημητήριό του, μπροστά στήν ἀπεραντωνσύνη τῆς θάλασσας καί τήν καθαρότητα τοῦ οὐρανοῦ, ὁ πρεσβύτες Ἱερώνυμος ἀναμοχλεύει καί ἐξομολογεῖται δημόσια μέσα ἀπό τίς σελίδες τοῦ βιβλίου του «*Εἴμαστε Χριστιανοί*;».

«*Τό βιβλίο αὐτό ξεκίνησε ἀπό ἕναν αὐτοέλεγχον, πού μέ ἀπασχολοῦσε ἐπὶ πολὺν καιρό. Σκοπός του ἦταν ν' ἀπαντήσω στόν ἑαυτό μου, ἂν εἶμαι ἢ δέν εἶμαι Χριστιανός.*

Τό ἐρώτημα αὐτό, ὅταν τίθεται γιά μένα, τό λιγώτερο, πού θά μπορούσε κανεῖς νά πεῖ, εἶναι παράδοξο. Γιατί, τό νά ἔρχεται ἕνας Ἀρχιεπίσκοπος, καί μάλιστα στά ἑβδομήντα ὀκτώ του χρόνια, καί νά θέτει τό ἐρώτημα, ἂν εἶναι ἢ δέν εἶναι Χριστιανός, μόνο ὡς παραδοξολογία θά μπορούσε νά σταθεῖ. Καί μάλιστα, ἂν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος αὐτός εἶναι ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἂν ἔχει γράψει περισσότερα ἀπό ἑκατό θεολογικά ἔργα, μπορεῖ νά διερωτᾶται στά σοβαρά, ἂν εἶναι ἢ δέν εἶναι Χριστιανός;».

Αὕτη τήν ἀγωνία, πού τή διατυπώνει μέ τόση εἰλικρίνεια καί τόση σαφήνεια στό βιβλίο του, τή διάκρινε καθαρά ὁ κάθε ἐπισκέπτης, πού εἶχε τή χαρά καί τήν εὐλογία νά περάσει λίγη ὥρα μαζί του.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος ἦταν ἕνας νοσταλγὸς τοῦ Θεοῦ. Κι' ὅταν στεκόταν μπροστά στο Ἅγιο Θυσιαστήριο κι' ὅταν ἀποσυρόταν στήν ἡσυχία τοῦ κελλιοῦ του, ὕψωνε τὰ βλέμματα στὸν οὐρανό, μιλοῦσε μέ τὸν Κύριο «ὡς εἴ τις λαλήσῃ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον» κι' ὕστερα ἐρευνοῦσε τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, γιὰ νὰ διαπιστώσει, ἂν οἱ πόθοι του καὶ οἱ λογισμοὶ του καὶ τὰ ποιμαντικά του ἔργα ἦταν σύμφωνα μέ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἀσκητὴς, σάν τὸν πῖο ἀπόμετρο ἐρημίτη, περπατοῦσε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ λειτουργοῦσε τὸ μυστήριό τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν, δίχως νὰ ἐπιτρέψει στὸν ἑαυτό του νὰ ἐκκοσμικευτεῖ, ἢ νὰ ἀναπαυτεῖ στή γλυκύτητα τῶν ἀνέσεων.

Τὴν ἀπεριόριστη ἀγάπη του στὸν μοναχισμό καὶ τὴ συνέπεια, μέ τὴν ὁποία ἀγωνίστηκε στὰ ἀσκητικά σκάμματα, τίς ἀποδεικνύουν οἱ ποικίλες φάσεις τῆς ζωῆς του. Τίς συνοψίζουν, ὅμως, δυὸ κείμενα, τὰ ὁποῖα σὰ θησαύρισμα ἀγώνα καὶ μύρο προσφορᾶς στὸν Κύριο, χαράχτηκαν ἀπ' τὸ γεροντικό, ἀσθενικό του χέρι.

Τὸ πρῶτο εἶναι μιὰ ἐπιστολή, πού ἀπηύθυνε σέ κάποιον κληρικό:

«Πανοσιολογιώτατε,

Κάνοντας τὸν ἀπολογισμό τῆς μακρᾶς μου ζωῆς δὲν μπορῶ νὰ πῶ ὅτι ὑπῆρξα ἀπὸ τοὺς καλοὺς μοναχοὺς ὅτι ὅμως προσπάθησα νὰ τηρήσω καθαρὸ τὸ ράσο μπορῶ νὰ τὸ ἱσχυριστώ. Ἀπὸ τὸ κελλί τῆς Μονῆς Πετράκη ἔφυγα γιὰ νὰ πάω στήν Ἱερά

Σύνοδο γιὰ τὸ Μεγάλο Μήνυμα, ὅτε μέ ἐξέλεξαν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν. Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος ἔμεινα τὸν πῖο πολὺ καιρὸ στήν Μονὴ Πεντέλης, ἢ στὸ οἶκημα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔφυγα παραιτούμενος ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον, διὰ νὰ κλεισθῶ στὸ ἐρημητήριό μου στὰ Ὑστέρνια. Ἀγάπησα, ὅμως, τὸν μοναχισμόν καὶ ἐφ' ὅσον εἶχα τὴν εὐθύνην τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὄχι μόνον κατήργησα τὴν εἰσφορὰν τοῦ 8% ἀπὸ τὰς Ἱ. Μονὰς πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπιχορηγοῦσα ἐκ τῶν «τυχηρῶν» ἐσόδων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τὰς πτωχοτέρας ἐκ τῶν Μονῶν καὶ ἴδρυσά νέας.

Τοῦτο δέ μέ ἐφώτισεν ὁ Θεὸς νὰ τὸ πράξω, διότι ἦτο καὶ εἶναι πεποιθήσις μου, ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ ὁ Μοναχισμὸς γενικῶς εἶναι ὁ φρουρὸς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὁ στυλοβάτης τῆς πίστεώς μας. Ἄν ὡς ἔθνος σήμερα ὑπάρχωμεν καὶ ἂν εἶναι δυνατόν νὰ εἴμεθα ὡς Ὁρθόδοξοι ὑπερήφανοι διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, αὐτὸ τὸ ὀφείλομεν εἰς τὰ Μοναστήριά μας καὶ τοὺς εὐλαβεῖς μοναχοὺς των».

Τὸ δεῦτερο κείμενο εἶναι ἡ διαθήκη του:

«...Ἀπέρिटτος καὶ ἀπλή, ὡς ἀναξίου μοναχοῦ, ἐπιθυμῶ νὰ γίνῃ καὶ ἡ κηδεῖά μου. Ἦτοι, μετὰ τὸ ἐκ τοῦ Παναγίου Τάφου σάββανό μου, νὰ περιβληθῶ ἕνα ἀπλοῦν ζωστικὸν καὶ μίαν δερματίνην ζώνην, ὡς κάλυμμα δέ τῆς κεφαλῆς ἕνα σκοῦφον...».

Σάν γνήσιος ἀσκητὴς ἐζήρε καὶ πέ-

θανε φτωχός. Δέν θησαύρισε πλούτη. Δέν κυνήγησε τή χλιδή. Σ' όλη του τή ζωή έμεινε διακριτικά φτωχός. Πολύ φτωχός. Κι' όσα χρήματα περνούσαν από τό χέρι του τά διοχέτευε μυστικά στίς έστίες του πόνου και του πένθους.

Δυό αποφάσεις, πού τίς πήρε στά νεανικά του χρόνια, τίς ύπηρέτησε εύλαβικά ίσαμε τήν τελευταία πνοή του.

Ή πρώτη απόφαση: Νά προσφέρει τό δέκατο του εισοδήματός του στά έργα τής αγάπης. Χαριτολογώντας γράφει κάπου, στίς σημειώσεις του, πώς αποφάσισε νά μιμηθεί τούλάχιστο τόν Φαρισαίο, πού αποδεκατούσε τά αγαθά πού αποκτούσε.

Και ή δεύτερη απόφασή του: Τή στιγμή, πού θά έπαιρνε τίς μηνιαίες αποδοχές του, νά μή βρισκόταν στό πορτοφόλι του ούτε μία δραχμή απ' τίς αποδοχές του προηγούμενου μήνα.

Ίδιαίτερα συγκινητική είναι και μία σημείωσή του, πού αναφέρεται στά πικρά χρόνια τής Κατοχής.

Γράφει: «Τό αίσθημα τής πείνας, όχι όμως και τής δίψας, τό έχω νοιώσει για ένα διάστημα τής Γερμανικής Κατοχής, όχι, όμως, και στό βαθμό, πού τό είχαν ζήσει τόσοι άλλοι, πού κυριολεκτικά πέθαναν απ' τήν πείνα. Ήμουν τότε έφημέριος στό Νοσοκομείο "Ευαγγελισμός" τών Αθηνών και ή διατροφή μου εξαρτώταν απ' τήν μερίδα πού μου έδινε τό Νοσοκομείο και από κανένα πιάτο λιτό μέν,

άλλά πραγματικό φαγητό, πού μπορούσε πότε-πότε νά φάω σέ κανένα φιλικό σπίτι, ή στην Άδελφότητα "ή Ζωή", για τό όποιο νοιώθω και θά νοιώθω για πάντα εύγνωμοσύνη. Στό Νοσοκομείο, όμως, τό φαγητό μου στους πρώτους μήνες του 1941, έπειδή έπασχα από έλκος στομάχου, ήταν επί μήνες ή έξης δίαιτα: τά λίγα γραμμάρια τό δήθεν "ψωμί" τής έποχής εκείνης, μία "σοϋπα", πού είχε μέσα όχι περισσότερο από είκοσι σπυριά ρύζι, και λίγο "λάδι" μέ χρώμα άκριβώς του καφέ, πού πίνουμε στό φυτζάνι, δηλαδή μαύρο, και λίγα νερόβραστα χόρτα, μέ λίγο απ' τό άπαίσο εκείνο "λάδι". Είχα φθάσει πιά νά μή μπορώ ν' άνέβω τίς σκάλες του Νοσοκομείου. Τότε, μέ είδε κάποιος πνευματικός άδελφός και μέ ρώτησε για τή διατροφή μου. Τήν άλλη μέρα μου έστειλε σ' ένα μακρουλό τενεκεδένιο κουτί ένα τηγανητό ψάρι ώς μισό κιλό. Του είμαι και σήμερα άκόμα και έλπίζω και σ' όλη τήν υπόλοιπη ζωή μου βαθύτατα εύγνώμων. Θυμάμαι ότι επί δύο ήμέρες έτρωγα απ' αυτό και τότε προσωπικά συνειδητοποίησα στά καλά τί θά πεί πείνα. Μέχρι τότε έβλεπα τά σκελετωμένα απ' τήν πείνα γεμάτα ψείρες κορμιά τών άρρώστων πού έφερναν στό Νοσοκομείο ή πού τά κουβαλούσαν νεκρά στά καροτσάκια, αλλά τί θά πεί πείνα δέν τό είχα για καλά συνειδητοποιήσει».

Στά κατοπινά του χρόνια, σάν Άρχιεπίσκοπος άρνήθηκε όλες τίς προνομιακές παροχές, πού παραδοσι-

ακά ήταν συνδεδεμένες με τό αξίωμά του. Όλα, τά λεγόμενα τυχερά τά διοχέτευε στό Νοσοκομείο τῶν Κληρικῶν, πού μέ τό μόχθο του ἴδρυσε καί σ' ὅλους ἐκείνους, πού εἶχαν τήν ἀνάγκη τῆς βοήθειας του καί τῆς ἀγάπης του.

Ὁ ἱστορικός τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου τῆς νεότερης Ἑλλάδας θά υπογραμμίσει μέ ἔμφαση, πώς, ὕστερα ἀπ' τόν Ἀρχιεπίσκοπο Χρύσανθο, τόν γέροντα τοῦ Ἱερωνύμου, πού πέθανε φτωχός, ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος, πού τόν μιμήθηκε καί ὑπερέβαλε, ἦταν ὁ ἀγαπημένος του διάκονος καί πρεσβύτερος, ὁ Ἱερώνυμος.

Παράλληλα, ὅμως, θά πρέπει νά υπογραμμίσουμε καί τήν ἀλλαγὴ τοῦ πνεύματος, πού ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος ἔφερε στοὺς χώρους ἀσκήσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης.

Ἀπ' τήν Κωνσταντίνη ἀναγνώριση τῆς Ἐκκλησίας ἴσαμε τοὺς κοσμογονικούς καιροὺς μας, πολλές φορές ὑποτιμήθηκε ἢ παραμερίστηκε ὁ ἀγιοπνευματικός χαρακτήρας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος κί' ὁ πειρασμός τῆς ἰδρυματοποίησής της καί τῆς προσαρμογῆς της στά συμβατικά σχήματα τοῦ κόσμου ἀμαύρωσε τήν κρυστάλλινη ὁμορφιά της.

Ἰδιαίτερα, ἡ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ χορός τῶν ἐπισκόπων της ὑποτάχθηκε μέ κάποιους ὑπολογισμούς στόν πειρασμό καί συμμάχησε μέ τήν ἀνειλικρίνεια καί τή σκοπιμότητα.

Οἱ φορεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξ-

ουσίας μεταβλήθηκαν σέ διπλωμάτες. Καί, τίς περισσότερες φορές, σέ κακοῦ τύπου διπλωμάτες, πού ἰσχυρίζονται πὼς χρησιμοποιοῦν μέ ἐπιδεξιότητα τό ψέμα ἢ τή συγκάλυψη, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἐκθέτουν καί τόν ἑαυτό τους καί τό Σῶμα, πού ἐκπροσωποῦν, στή χλεύη τοῦ κόσμου.

Ὁ Ἱερώνυμος δέν ἔστερξε νά καταποντιστεῖ σ' αὐτή τή δίνη. Προτίμησε τή μαρτυρική ὁμολογία τῆς ἀλήθειας. Καί δέν συμβιβάστηκε μέ τήν ὑποκριτικότητα καί τό ψέμα.

Πέρασε ἀπ' τοὺς χώρους, πού ἡ ἀδιαφάνεια καί τό παρασκηνιο διαμόρφωναν καταστάσεις καί ἔδιναν βηματισμό στή σύγχρονη ζωή. Ἐξῆρσε στό Πανεπιστήμιο, στό Παλάτι, στήν Ἱερά Σύνοδο. Ἀλλά ἔμεινε ἀτόφιος γρανίτης. Κρύσταλλο, πού δέν κρύβει τίς ἐσώτερες προθέσεις. Χρυσοστομική γλῶσσα, πού δέχεται νά καλύψει ἢ νά ἀλλοιώσει τήν πραγματικότητα.

Γλυκὺς καί εὐγενικός, δέν ἄφηνε τόν ἑαυτό του νά ἐκτραπεῖ σέ ὕβρεις. Ἀλλά καί δέν ὑπέστελλε τή σημαία τῆς ἀλήθειας καί τοῦ χρέους, ὁσοδήποτε κί' ἂν ἡ προβολή καί ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἀλήθειας θά συνοδευόταν μέ ἀκριβό τίμημα. Καί στό χειρισμὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων δέ χρησιμοποιοῦσε ποτέ πλάγια τακτική ἢ τεχνάσματα παραπλάνησης τῶν συνεργατῶν του ἢ ἀκόμα καί τῶν ἀντιπάλων του.

Οἱ ἄνθρωποι, πού τόν πολέμησαν ἦταν πολλοί. Ἀλλά κανένας ἀπ' αὐ-

τούς δέν τόλμησε νά τοῦ ἐκτοξεύσει τήν κατηγορία, πώς ἔπαιξε διπλωματικό παιχνίδι, ἥ ὅτι τόν παραπλάνησε.

Ἡ εἰλικρίνειά του καί ἡ εὐθύτητά του πρυνάνευαν στή συνεργασία του μέ τούς στενοὺς συνεργάτες καί ἐπιτελεῖς του, ἀλλά ἀποτελοῦσαν τήν κατευθυντήρια ἀρχή καί κατὰ τό χειρισμό τῶν γενικότερων προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας.

Τό συγκλονιστικότερο, ὥστόσο, μήνυμα, πού μετέδωσε ἡ προσωπικότητα τοῦ Ἱερωνύμου Κοτσώνη στήν ἐποχή μας, ἦταν ἡ εὐαισθησία του στήν «ἀγάπη».

Ἡ «ἀγάπη» ἦταν γιά τόν ταπεινό παραστάτη τοῦ Ἑσταυρωμένου ἡ συνταρακτική ἀγωνία του καί τό μεγάλο πάθος του. Ἕνας εἰδικός μελετητής, θά μπορούσε νά τόν ἀντικρύσει καί νά τόν ἱστορήσει καί μόνο ἀπ' αὐτή τή σκοπιά. Νά ἐρευνήσει τίς ἐκδηλώσεις του, πού ἀποτελοῦν ἀπηχήματα τῆς ψυχῆς του καί νά παρουσιάσει τό ἔργο του, πού ἦταν ἕνας πηγαῖος μόχθος ἀγάπης.

Εἶναι γεγονός, πώς στή νεότερη ἐκκλησιαστική ζωὴ παρουσιάστηκαν πολλές προσωπικότητες, σφραγισμένες μέ τήν ἀνησυχία τῆς ἀγάπης. Καί ἀναδείχθηκαν ὄχι λίγοι ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοί, ὀχήματα καί κήρυκες καί διάκονοι τῆς ὑπέρτατης ἐντολῆς. Ἄνθρωποι, πού ἀναλώθηκαν γιά νά στηρίξουν τά κουρασμένα γηρατεῖα ἢ γιά νά ἀναπληρώσουν στά ἀθῶα

παιδικά πρόσωπα τό πατρικό χάδι.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος εἶχε κάτι, πού τόν ἔκανε νά συγγενεῦει μ' ὅλους αὐτοὺς καί κάτι, πού τόν διαφοροποιοῦσε. Γεννημένος στό νησί τῆς Παναγίας, ἔδειχνε, πώς εἶχε πιάσει τό νόημα καί τῆ σωτηριολογική διάσταση τῆς Θεομητορικῆς στοργῆς. Καί εἶχε προσλάβει καί ἀφομοιώσει τήν εὐαισθησία καί τήν ἀπαλότητα τῆς «πρώτης καί μεγίστης» ἐντολῆς, τῆς ἀγάπης.

Μερικοί, πού βρέθηκαν πιο κοντά του κ'εἶχαν τήν εὐλογημένη εὐκαιρία νά μοιραστοῦν κάποια μυστικά του, τόν ἀποκάλεσαν «Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Ἀγάπης». Ἄλλοι, πού στάθηκαν πιο μακριά του, ἔνοιωσαν νά τοὺς ἀγγίζει καί νά τοὺς τυλίγει ἡ εὐωδιά τοῦ μύρου τῆς ἀγάπης του. Ἀλλά ἀκόμα καί κεῖνοι, πού γιά ὁποιοσδήποτε λόγους κινήθηκαν μέ πολεμική διάθεση ἐναντίον του, δέν τόλμησαν νά τοῦ ἀμφισβητήσουν τήν πρωτοτυπία καί τή σοβαρότητα καί τήν ἔκταση τοῦ ἔργου τῆς ἀγάπης του. Καί μερικοί ἀπ' αὐτοὺς, δίχως νά ταπεινωθοῦν μπροστά του, φιλοτιμήθηκαν νά τόν ἀντιγράψουν.

Καί δέν εἶναι μονάχα οἱ ὀργανωμένες προσπάθειες, πού τόν ἀναδεικνύουν τόν ἰσχυρότερο πομπό ἀγάπης στή σύγχρονη ἐποχή. Εἶναι καί οἱ κρυφές, προσωπικές του θυσίες στό Γολγοθά τῆς ἀγάπης.

Δέ θά εἶχαμε καμμιά δυνατότητα νά εἰσχωρήσουμε σ' αὐτά τά μυστικά φιόρδ, ἂν δέ διακρίναμε κάποιες σχισμές. Καί τίς σχισμές αὐτές δέν τίς

προκάλεσε ο ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀλλ' οἱ ἄμεσοι συνεργάτες του καί, πρό παντός, οἱ ἀποδέκτες τῆς εὐλογίας τῆς ἀγάπης του.

Ὁ ἱερώνυμος ἀγωνίστηκε μέ πείσμα καί μέ ἰδιαίτερες προφυλάξεις νά πάρει στὸν τάφο τὰ κρυφὰ ἔργα τῆς ἀγάπης του. Γιά νά τὰ παρουσιάσει ἀστραφτερά μπροστά στὸν ὑπερούσιο Θρόνο τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι ὅμως πού πήραν ἀπ' τὸ εὐλογημένο χέρι του τὴ στοργή δέν ἄντεξαν νά κρατήσουν μυστική τὴν εὐεργεσία. Ὁ χτύπος τῆς καρδιάς τους ἐγίνε λόγος. Καί τὸ δάκρυ τους σάλπισμα.

Ἕνας ἀπ' τοὺς στενοὺς συνεργάτες του κατάφερε νά τοῦ ἀποσπάσει μερικά μυστικά καί τὰ παρέδωκε, ὕστερα ἀπ' τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ γέροντα, στὸ θησαυροφυλάκιο τῆς Ἐκκλησίας, μέ τὴν παρακάτω λιτὴ περιγραφή:

«Ἐνα πρωῒνό, πού ἀνέβηκα στὸ διὰμέρισμα τοῦ Μακαριωτάτου νά πάρω τοὺς φακέλλους μέ τὰ ὑπογεγραμμένα ἔγγραφα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν (πού συνήθως τὰ ἐβλεπε μέ τὴν ἡσυχία του μετὰ τὸ βραδυνὸ φαγητό μέχρι ἀργὰ τὰ μεσάνυχτα) μοῦ λέει ὁ Μακαριώτατος:

-Μποροῦμε νά δώσουμε ἀπ' τὸ "Ταμεῖον ἀρωγῆς" τριάντα χιλιάδες δραχμές σέ πρόσωπο, πού βρίσκεται σέ μεγάλη ἀνάγκη, ἀλλὰ χωρὶς νά δώσει ἀπόδειξη καί οὔτε νά γραφεῖ πουθενά τὸ ὄνομά του; Εἶναι, παιδί μου, ἡ κοινωνική του θέσις τέτοια, πού δέν πρέπει νά γίνει γνωστὸ τὸ ὄνομά του.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι οἱ ἀποκλειστικοὶ πόροι τοῦ Ταμεῖου Ἀρωγῆς ἦσαν τὰ προσωπικά ἔσοδα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἀπὸ ἱεροτελεστίες κ.λ.π. καί τὸ εἶχε ὁ ἴδιος συστήσει, γιά νά ἀντιμετωπίζονται εἰδικές περιπτώσεις, πού δέν προέβλεπε ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Τὰ ποσὰ διετίθεντο μέ τὴν σύμφωνον γνώμην τριμελοῦς ἐπιτροπῆς.

Ὅταν ὁ Μακαριώτατος μέ εἶδε διατακτικόν στό νά δώσουμε τὰ χρήματα, χωρὶς στὸ βιβλίο τοῦ λογιστηρίου νά ἀναγραφεῖ τὸ ὄνομα τοῦ βοηθουμένου (τὸ θυμᾶμαι καί ντρέπομαι, πού τὸν ἔφερα σέ δύσκολη θέση, λέτε καί δέν εἶχε τὸ δικαίωμα ἓνας Ἀρχιεπίσκοπος νά βοηθήσει ὅποιον ἐκεῖνος ἔκρινε καί μάλιστα μέ τὰ προσωπικά του ἔσοδα) ξαφνικά μοῦ λέγει:

-Ἄ, ἔχω κάτι χρήματα ἐδῶ (καί ἄνοιξε τὸ συρτάρι τοῦ γραφείου του), πού τὰ μαζεύω, γιά νά πληρώσω τίς κολόνες τῆς Δ.Ε.Η., νά μοῦ βάλει ρεῦμα στὸ σπιτάκι, στὸ χωριό. (Ἡ Δ.Ε.Η. εἶχε ἠλεκτροδοτήσει ὅλα τὰ σπίτια τοῦ Ὁρμου Ὑστερνίων, ἐκτός ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, γιατί ἦταν ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὰ ἄλλα!)

Τὰ βγάζει, τὰ μετράει, ἦσαν μόνον 22.000 δραχμές, θυμᾶμαι. Συμπλήρωσε καί τίς ἄλλες 8.000 δρχ. ἀπὸ τὸ μισθὸ τοῦ μηνὸς ἐκείνου καί ἀντιμετώπισε τὴν κατάσταση. Μόνον πού ἐκεῖνες τίς 8.000 δρχ. κάποιος ἄλλος ἀσφαλῶς τίς στερήθηκε τὸ μῆνα ἐκεῖνον. Καί τὸ λέω αὐτό γιατί μιὰ μέρα, πού εἶχε πάρει τὸ μισθὸ του, τὸν βρῆκα στὸ δωμάτιό του νά κατανέμει σέ φακελλάκια διάφορα

ποσά, γιά μιά τυφλή, έναν ανάπηρο, κάποια χήρα... καί σάν γιά νά δικαιολογηθεί μου λέγει:

-Έχω τήν άρχή, παιδί μου, όταν έρχεται ο καινούργιος μισθός νά μή μέ νει τίποτε ύπόλοιπο από τόν προηγούμενο.

Όλα αυτά τά άνοίγματα του Άρχιεπισκόπου Ίερωνύμου νά τά όνομάσουμε καινούργια στοιχεΐα στή ζωή της Έκκλησίας ή έπιστροφή στό πνεύμα καί στήν πρακτική των μεγάλων Πατέρων; Προσωπικά προτιμούμε τό δεύτερο. Όστόσο, πρέπει νά όμολογηθεί, μέ είλικρίνεια καί μέ ταπείνωση: Η γεύση των Πατερικών βιωμάτων καί της Πατερικής Ποιμαντικής ήταν άγνωστη στήν έποχή μας. Εΐχε τόσο πολύ λησμονηθεί, πού μονάχα ο άπόηχός της έφτανε κι' αυτός νοθευμένος. Καί ή έπαναφορά του στήν έκκλησιαστική ζωή από τόν Άρχιεπίσκοπο Ίερώνυμο ήρθε σάν κάτι τό έντελώς καινούργιο καί πρωτόγνωρο.

Τώρα, άν θελήσουμε νά παρουσιάσουμε, μέ τή μεγαλύτερη δυνατή συντομία, τό έργο, πού πραγματοποίησε μέσα σ' αυτή τήν άτμόσφαιρα καί μέ κίνητρο αυτούς τούς κατευθυντήριους όραματισμούς του, κυριολεκτικά θά πελαγώσουμε.

Τόμοι όλόκληροι δέν έπαρκοϋν, γιά νά ίστορήσουν τούς τομείς πού άνοιξε, τή στελέχωση, πού μεθόδευσε, τή μόρφωση των στελεχών της Έκκλησίας καί τήν έπιμόρφωσή τους, πού προγραμμάτισε, τούς άγώνες μέ τά πολιτικά καί τά οικονομικά κατεστημένα, πού άπο-

τόλμησε, καί γενικότερα τήν παρουσία, πού εΐχε στά τριάντα περίπου χρόνια της ίερατικής του διακονίας καί στά έξι άνεπανάληπτα χρόνια του μόχου του άπ' τήν άκάνθινη καθέδρα του Άρχιεπισκόπου.

Θά περιοριστοϋμε στό νά δώσουμε τόν πίνακα των περιεχομένων της κολλοσιαιάς προσφοράς του. Κι' άπό κει καί πέρα, ο καθένας, μέ τήν άγαθή ένόρασή του, άς προσπαθήσει νά ύφάνει τόν πολύχρωμο τάπητα των σχεδιασμών του καί των άγωνιών του καί των πικριών του, πού γιά μās άποτελεί άγαθή κληρονομιά, αλλά γιά κείνον ήταν αίματόβρεχος σταυρός.

Τό 1940 ο Ίερώνυμος Κοτσώνης μέ τήν έντολή καί τήν εύλογία του Άρχιεπισκόπου Χρυσάνθου όργανώνει τήν Πρόνοια Στρατευομένων, πού συμπαραστάθηκε μέ άποτελεσματικότητα στίς οικογένειες των στρατευμένων παιδιών της Έλλάδος.

Τό 1946 μετέχει στή μεγάλη έξόρμηση της Διακήρυξης των Χριστιανών Έπιστημόνων.

Τό 1949 γίνεται πρωθιερέύς των Βασιλικών Άνακτόρων.

Τήν ίδια χρονιά γίνεται ο όργανωτής καί ο έμπνευστής της μεγάλης έξόρμησης, γιά τό δέμα του έπαναπατριζόμενου Έλληνα.

Τό 1950 αναλαμβάνει τήν υπεράνθρωπη προσπάθεια νά κινήσει τόν έρανο γιά τήν άνοικοδόμηση των 1.400 κατεστραμμένων έκκλησιών.

Σ' όλόκληρο τό διάστημα των δυό δεκαετιών, του '40 καί του '50 κινεί τόν τεράστιο όργανισμό της Πρόνοιας των

Συνεργαζομένων Χριστιανικών Σωματείων, πού πραγματοποιεί, σέ μεγάλη έκταση καί μέ πληθος συνεργατών, ένα γνήσιο έργο αγάπης.

Τό 1959 γίνεται καθηγητής τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου στό Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης καί στέκεται μέ αγάπη καί μέ πατερική ὑπομονή στό πλευρό τῶν φοιτητῶν.

Στίς ἐκκλησιαστικές ἀντιπαραθέσεις τοῦ 1959, τοῦ 1962 καί τοῦ 1965, πού δημιούργησαν σεισμό στό ἱερό οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας καί σκανδάλισαν πληθος συνειδήσεων, ἐμφανίστηκε μαχητής τῆς πρώτης γραμμῆς, δίχως νά ὑπολογίσει τό τίμημα, πού θά εἶχε αὐτή ἡ ἀγωνιστική του προέλαση.

Καί τό 1967 μπαίνει στό στάδιο τῶν μεγάλων καί σκληρῶν ἀγώνων γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν κρατικό ἐναγγαλισμό καί τήν ὀργάνωσή Της στά Πατερικά πλαίσια.

Σάν Ἀρχιεπίσκοπος ὁ Ἱερώνυμος δέν ἦταν ὁ ἡγέτης τῶν τελετῶν. Ἦταν ὁ «κριός ὁ ἐπίσημος, ὁ φερόμενος εἰς σφαγὴν». Δέν ὀργάνωσε ἐμφανίσεις μεγαλοπρεπεῖς καί δαπανηρές δεξιώσεις. Τράβηξε μπροστά, ἀνεβάζοντας σέ ἐπίπεδα γνησιότητας καί ἀποστολικοῦ ζήλου καί κείνους, πού εἶχαν τή διάθεση νά τόν ἀκολουθήσουν.

Ἀπ' τή στιγμή, πού ἀνέβηκε τίς βαθμίδες τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς τιμῆς, ρίχτηκε στή δουλειά. Σάν νά ἦταν ὁ τελευταῖος ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπομόνωσε τά μείζονα θέματα καί δίχως νά ὑπολογίσει κόπους καί ἀντιδράσεις, δίχως νά φοβηθεῖ τή δολιότητα καί τά

τρομακτικά συμφέροντα, προχώρησε, γιά νά βρεῖ λύσεις καί νά τίς ἐφαρμόσει.

Πρώτη του δουλειά νά ἐλευθερώσει τήν Ἐκκλησία ἀπ' τό θανατηφόρο ἐναγκαλισμό τῆς ἄθειας Πολιτείας.

Ἐκατόν πενήντα χρόνια στέναζε ἡ ἑλληνική Ἐκκλησία κάτω ἀπ' τήν ἀστοργή κηδεμονία τοῦ κράτους. Ὁ Ἱερώνυμος δέν τό ἄντεχε αὐτό. Κί' ἀγωνίστηκε σκληρά νά τό σπάσει. Δέν κατάφερε νά κάνει πράξη ὅλους τοὺς ὀραματισμούς του. Ἀλλά πέτυχε πολλά. Γιά πρώτη φορά ἡ Ἐκκλησία ἀφέθηκε νά ρυθμίζει μέ δικούς της κανονισμούς τήν ἐσωτερική της ὀργάνωση.

Δεύτερο τεράστιας σημασίας θέμα, πού τόν ἀπασχόλησε, ἦταν ἡ κάθαρση τῆς ἱερατικῆς οἰκογένειας ἀπ' τά σκανδαλοποιά στοιχεῖα, πού εἶχαν εἰσχωρήσει στόν αὐλόγυρο τῆς καί πῇν ἐξέθεταν στό σῶμα τῶν πιστῶν καί στόν κύκλο τῶν ἀπίστων.

Γιά τό ἔργο τῆς κάθαρσης τόν ἐπέκριναν μέ δριμύτητα οἱ ἔνοχοι. Καί μέ τοὺς ἐνόχους συνέπλευσαν τά ἄθεα δημοσιογραφικά συγκροτήματα. Γιατί, γιά πολλούς, ὅπως μπορεῖ κανεῖς νά τό διαπιστώσει, τά σκάνδαλα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν εἶναι ὑλικό ἐκμεταλλεύσιμο καί δέ συμφέρει νά φτάσουν στή διαδικασία τῆς κάθαρσης.

Τρίτο κανάλι τοῦ μόχθου του ἦταν ἡ ἴδρυση καί ἡ ὀργάνωση τοῦ Νοσοκομείου τῶν κληρικῶν. Νά γίνει μιά στέγη στοργῆς καί φροντίδας, πού νά θεραπεύει τό ταλαιπωρημένο κορμί τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ καί νά ἀναπαύει τήν ψυχή. Γιά τήν ἴδρυση αὐτοῦ

τοῦ Νοσοκομείου μόχθησε καί πόνεσε. Τά ἐμπόδια ἦταν ἀλλεπάλληλα. Ἀλλά τά ξεπέρασε. Καί τό Νοσοκομεῖο ἄρχισε νά λειτουργεῖ ὑποδειγματικά καί νά ἐκπέμπει παλμούς ἀγάπης.

Γιά νά καλύψει τίς δαπάνες τοῦ Νοσοκομείου πρόσφερε ὅ,τι ἔφτανε στήν Ἀρχιεπισκοπή σάν δικαίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Καί τό στελέχωσε μέ προσωπικότητες, πού μποροῦσαν νά τό ὀργανώσουν καί νά τό ἀναδείξουν.

Ἄλλο μεγάλο θέμα τῆς Ἐκκλησίας, πού τό πόνεσε καί τό ἔκανε στόχο τῶν ἀγώνων του: Ἡ ἐκκλησιαστική παιδεία. Πάλεψε πολύ γιά νά τήν ἀποσπάσει ἀπ' τήν ἀδιαφορία ἢ τή σκόπιμη ἐξαθλίωση, πού τῆς ἐπέβαλλε ὁ κρατικός μηχανισμός. Τό τίμημα, πού πλήρωσε, γιά νά πετύχει τό στόχο του αὐτό, ἦταν μιά καρδιακή προσβολή. Τόσο εἶχε πονέσει τό θέμα καί μέ τέτοια δύναμη ἀγωνίστηκε.

Καί πῶς νά κλείσει κανεῖς σέ μιά μονοκοντυλιά τούς τιτάνιους ἀγῶνες του γιά τό νοικοκύρεμα καί τήν ἀξιοποίηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας; Στό στίβο αὐτό δέχτηκε τά περισσότερα βέλη ἀπ' τά προσωπικά καί τά ὀργανωμένα συμφέροντα. Δυνάμεις σκοτεινές καί φανερές ἔπесαν πάνω του, γιά νά τόν κατασπαράξουν. Μά ἐκεῖνος προχωροῦσε. Εἶχε καταφέρει νά βάλει σ' ἐφαρμογή ἓνα ὑπέροχο σχέδιο, πού ἂν ἐφαρμοζόταν, θά ἔδινε στήν Ἐκκλησία τή δυνατότητα νά ἀντιμετωπίζει μέ ἄνεση ὅλα τά ἔξοδά της καί νά μὴν ἀπλώνει χέρι ἐπαιτείας στό κράτος.

Στόν τομέα τῆς ἀγάπης ἔκανε κινή-

σεις καί ὑλοποίησε προγράμματα, πού τόν ἔφεραν στήν πρωτοπορεία. Ἰδρυσε τά σπίτια γαλήνης τοῦ Χριστοῦ, μέσα στά ὁποῖα ἔβρισκαν γαλήνη καί προστασία τά λυγισμένα γηρατειά. Ἀνάπτυξε συστηματικό προνοιακό ἔργο στήν περιφέρεια τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Βγῆκε ὁ ἴδιος στίς γειτονιές τῶν Ἀθηνῶν, γιά νά μαζέψει ὅλο τό ἄχρηστο ὑλικό, νά τό πουλήσει καί νά ἐξασφαλίσει πόρους, μέ τήν προοπτική νά τούς διοχετεύσει στά ἔργα τῆς ἀγάπης.

Καί μαζί μ' ὅλα αὐτά τά τεράστια ἔργα, τό ἐνδιαφέρον γιά τή νεότητα, ἡ διοργάνωση εὐκαιριῶν γιά τούς φοιτητές, ἡ μεγάλη γιορτή τῶν Κατηχητῶν στό Παναθηναϊκό Στάδιο, ἡ μεταφορά σέ καινούργιες βάσεις τοῦ ἔργου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τό ἄνοιγμα τῶν ἱεραποστολῶν, ἡ ἀνοικοδόμηση τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου, ἡ ἀδελφική ἐπικοινωνία μέ τίς ἀδελφές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, ὁ προσεκτικός καί νηφάλιος διάλογος μέ τόν ἔξω κόσμο.

Τελειώσαμε τήν τηλεγραφική μνημόνευση τῶν μόχθων του; Ὁχι.

Πῶς νά παραλείπει κανεῖς τούς ἀγῶνες του γιά νά μὴν αἵματοκυλιστεῖ τό ἔθνος τό βράδυ τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1967 ἢ τίς σκληρές ἐπιστολές, πού ἔστειλε στήν ἡγεσία τῆς Δικτατορίας γιά νά διαμαρτυρηθεῖ καί νά ὑποστηρίξει τίς ἐλευθερίες καί τά δικαιώματα τῶν ἄτυχων κρατουμένων;

Γιά ὅλα αὐτά τά ἔργα του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος πολεμήθηκε. Μέ μανία. Μέ ἀλλεπάλληλα κύματα ἐπιθέσεων. Ἄν ἔμενε ἀδρανής, ἂν περιέφερε τό ἀξίωμά του, εἰσπράττοντας τιμές καί

«...Καί τώρα ἕτερον πρόβλημα, τό ὁποῖον μάλιστα ἔχει ἀνάγκην ἀμέσου ἀντιμετωπίσεως. Πρόκειται διὰ τό πρόβλημα τῆς πληρώσεως τῶν κενῶν Μητροπόλεων. Κατά τό παρελθόν ἡ δυσκολία ἐνέκειτο ἐν πολλοῖς εἰς τήν πληθώραν τῶν περί ἐκάστην κενήν ἔδραν διαγωνιζομένων. Τώρα ἡ δυσκολία θά ἔγκειται εἰς τήν ἀναζητήσιν τῶν καταλλήλων ὑποψηφίων, διότι θά ἀποκλείεται ἐκ τῆς ἐκλογῆς πᾶς κληρικός, ὁ ὁποῖος εἴτε μόνος του ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἐκλέκτορας, ζητῶν νά ἐκλεγῇ, εἴτε ἀποστέλλει πρὸς αὐτοὺς μεσάζοντας. Οἱ ἐκλέκτορες θά ἀναζητήσουν τοὺς ἀξίους μὲν κατὰ πάντα, οἱ ὁποῖοι ὁμῶς δέν σπεύδουν πρὸς τήν ἀρχιερωσύνην. Θά εἶναι οὗτοι οἱ ἀφανεῖς ἄξιοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἤδη εἰς τό ἐνεργητικόν των πράξεις, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐξαίρουν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κληρικούς. Θά εἶναι ὡσαύτως καί ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἐκείνων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι μέχρι τοῦδε παρηγκωνίζοντο, διότι ἀπὸ ἀξιοπρέπειαν καί ἀπὸ σεβασμόν πρὸς τήν ἀρχιερωσύνην δέν ἔσπευδαν νά ἱκετεύουν τοὺς ἐκλέκτορας, διὰ νά ἐπιτύχουν τήν εἰς Ἀρχιερέα προαγωγὴν των...».

(Ἀπὸ τόν ἐνθρονιστήριον λόγο τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου)

πλούτη, ἂν δέν ἔβαζε τό δάχτυλο στίς πληγές καί δέν ἐνοχλοῦσε τό κατεστημένον, δέ θά δοκίμαζε τό πικρὸ ποτήρι τοῦ διωγμοῦ. Ἀλλά δέ θά ἦταν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος. Ὅπως ἂν ὁ ἱερός Χρυσόστομος δέν πέθαινε στήν Κουκουσό, δέ θά ἦταν ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἀγάπης. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ στεφανωμένος μέ τό αἱματόβρεχτο στεφάνι τοῦ μαρτυρίου. Τώρα, τό σκῆνος του ἀναπαύεται σέ μιά ἐρημικὴ ράχη τοῦ χωριοῦ του. Κί ἡ ψυχὴ του βρίσκεται στή χαρὰ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Στό πρόσωπό του ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος γνώρισε ἓνα γνήσιο πατέρα καί ποιμένα. Καί πλουτίστηκε μέ ἓνα μάρτυρα.

Ο ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Δεκαπενθήμερο Δελτίο
Ἐκκλησιαστικῆς Ἐνημέρωσης.

Ἰδιοκτῆτης:

ὁ Μητροπολίτης

Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Διεύθυνση:

19011 Αὐλῶν Ἀττικῆς.

Τυπογραφεῖο Κωνσταντίνου Σανιδᾶ

Ἰωαννίνων 6, Μοσχάτο.

«Ἀπό τοῦ Μαΐου τοῦ 1967 μέχρι σήμερα, ἐγένετο ἡ ἐκλογή, ἡ χειροτονία καὶ ἡ ἐνθρόνισις 29 Μητροπολιτῶν εἰς τὰς κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1967 εὐρεθείσας κενὰς ἢ εἰς κενωθείσας ἐν τῷ μετὰ Μητροπόλεις. Ἐπὶ πλέον, ἐγένετο ἡ ἐκλογή καὶ ἡ χειροτονία πέντε Βοηθῶν Ἐπισκόπων.

Ἀναφερόμενοι εἰς τὰ κριτήρια καὶ τὸ σύστημα ἐκλογῆς τῶν Ἀρχιερέων, εἴχομεν γράψει εἰς τὸ «Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

«Οὐδέν σύστημα ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων εἶναι τέλειον. Πάντα τὰ συστήματα ἔχουν τὰς ἐλλείψεις των καὶ τὰ ἐλαττώματά των. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ πλήρη καὶ τελείαν διασφάλισιν διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἀρίστων εἰς τὸ ὑπατον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, εἶναι ἡ βαθυτάτη συναίσθησις τῶν ἐκλεκτόρων, ὅτι διὰ τῆς ψήφου των εἶναι δυνατόν εἴτε νὰ εὐεργετήσουν τὴν Ἐκκλησίαν, εἴτε νὰ κακουργήσουν κατ' αὐτῆς καὶ τοῦ πληρώματός της καὶ νὰ γίνουν αἵτιοι εἴτε νὰ δοξάζηται εἴτε νὰ βλασφημῇται τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Κατὰ ταῦτα πρῶτον, οἱ πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλόγιμοι δέν θὰ προβάλλουν οἱ ἴδιοι τὴν ὑποψηφιότητά των. Ἐάν ἡ Ἱεραρχία δέν γνωρίζῃ τοὺς κληρικούς τούτους, σημαίνει, ὅτι δέν εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν δρᾶσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ εἶναι ἀρκετὴ νὰ τοὺς ἀναδείξῃ Μητροπολίτας. Τοῦτο βεβαίως δέν σημαίνει, ὅτι ἡ Ἱεραρχία δέν θὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν ὠρισμένα αὐτῶν

προσόντα, ἀλλά τὰ ἀποδεικτικά τῶν προσόντων τούτων πρέπει νά ἀναζητῇ καί νά τὰ εὐρίσκη ἡ ἀρμοδία ἐκκλησιαστική ἀρχή εἴτε αὕτη αὕτη νά προσκαλῇ ὀνομαστικῶς τοὺς ὑποψηφίους, ἵνα τὰ ὑποβάλουν”.

Μέ αὐτάς τάς προοπτικές ἐκινήθημεν ἐν ὁμοφωνίᾳ εἰς τάς γενομένας ἐκλογάς. Δέν ἀνεμενόμεν νά μᾶς ἀνεύρουν οἱ θεωρούμενοι ἐκλεκτοί, ἀλλά προσεπαθήσαμεν νά τοὺς ἀνεύρωμεν ἡμεῖς, νά τοὺς ἀνεύρωμεν δέ εἰς τόν τόπον τῆς διακονίας των καί τοῦ μόχθου, τόν ὁποῖον προσέφερον ταπεινῶς, ὡς προσφοράν εἰς τόν Ἀρχιποίμενα Κύριον.

Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι τινές ἐξ αὐτῶν οὐδέ ὑποψίαν κᾶν εἶχον, ὅτι εἶναι δυνατόν νά ἐκλεγοῦν Μητροπολίται καί ὅτε διά τηλεφωνικῆς ἐπικοινωνίας ἢ δι’ ἄλλου τρόπου ἀνεκοινώσαμεν εἰς αὐτοὺς τήν ἐκλογήν των ἐξεπλάγησαν.

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκλογῆς ἀποτελεῖ τήν εἰσαγωγήν οὐσιαστικῶς νέου πνεύματος εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν ζωήν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ὁμως νά ὑπογραμμίσωμεν, ὅτι ἡ καινοτομία αὕτη φαίνεται ὡς τοιαύτη μόνον διά τόν μελετητήν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, διότι ἐν τῇ πραγματικότητι δέν ἀποτελεῖ εἰμὴ ἐπιστροφήν εἰς τήν παραδοσιακὴν γραμμὴν, τήν ἰσχύσασαν τόσον κατὰ τήν ἐκλογὴν τοῦ Ματθίου, εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐκπεσόντος Ἀποστόλου, ὅσον καί εἰς τήν ἐκλογὴν καί ἀνάδειξιν τῶν γνησίων καί ὄντως ποιμένων κατὰ τήν μακραίωνα Ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

(«Εἰς τό Πηδάλιον
τῆς Ἐκκλησίας»,
τόμ. β' σελ. 167).